

Servicedocument

kwalificatiedossier

Gespecialiseerde proefdierverzorging

Specialistenopleiding

Crebonr. 23368

Titel	:	Servicedocument Kwalificatiedossier Gespecialiseerde proefdierv verzorging Crebonr. 23368
Auteur(s)	:	Werkgroep Gespecialiseerde proefdierv verzorging, BDM Advies
MBO Raad	:	Houttuinlaan 6 Postbus 2051 3440 DB Woerden T: 0348 75 35 00 E: info@mboraad.nl I: www.mboraad.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Basisdeel kwalificatiedossier Gespecialiseerde proefdierverzorging	5
2.1	Kerntaak B1-K1: Voert complexe handelingen uit aan proefdieren	5

1 Inleiding

Uitgangspunten servicedocument

- De deelnemers van deze specialistenopleiding hebben het diploma Proefdierversorgung niveau 3 of het keuzedeel K0606 Uitvoeren proefdierhandelingen behaald.
- Bevat concrete en bruikbare uitwerking van de kenniselementen op kerntaakniveau. Waar mogelijk wordt ook de koppeling met de werkprocessen aangegeven.
- De kennis wordt op kerntaakniveau ingedeeld in thema's.
- In een matrix wordt aangegeven bij welke werkprocessen deze kennis wordt toegepast. Een thema op kerntaakniveau kan ook werkproces overstijgend zijn.
- Leerresultaten worden beschreven op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.
- Bij het beschrijven van de leerresultaten wordt de taxonomie van Bloom gebruikt.
- Leerresultaten en onderwerpen worden beschreven op een vergelijkbaar aggregatieniveau en zijn niet te specifiek.
- Het servicedocument kan ingezet worden voor het maken van kennistoetsen/-examens op werkproces en kerntaakniveau.
- Het servicedocument is toepasbaar bij reguliere opleidingstrajecten en bij maatwerktrajecten.

In dit document staat de uitwerking van de kenniselementen van het:

Basisdeel kwalificatiedossier Gespecialiseerde proefdierversorgung

- Kerntaak B1-K1: Voert complexe handelingen uit aan proefdieren

2 Basisdeel kwalificatiedossier Gespecialiseerde proefdierversorgung

2.1 Kerntaak B1-K1: Voert complexe handelingen uit aan proefdieren

Werkprocessen:

B1-K1-W1: Bereidt complexe proefdierwerkzaamheden voor

B1-K1-W2: Verricht complexe proefdierwerkzaamheden

B1-K1-W3: Voert dierproeven uit

B1-K1-W4: Plant en verdeelt werkzaamheden

B1-K1-W5: Stelt fokplan op

Thema	Kenniselementen B1-K1	Leerresultaten	Onderwerpen	Wp's
Nationale en Europese wetgeving	- Heeft kennis van branchespecifieke wet- en regelgeving	- Beschrijft en identificeert de Nationale en Europese wetgeving en richtsnoeren voor dierexperimentele onderzoeksprojecten voor met name het dierwelzijn. - Benoemt onder welke omstandigheden dieren onder het toepassingsgebied van Richtlijn 2010/63/EU op humane wijze moeten worden gedood of moeten worden verwijderd uit het onderzoek om een diergeneeskundige behandeling te krijgen.	- Nationale en Europese wetgeving en richtsnoeren voor dierexperimentele onderzoeksprojecten - Richtlijn 2010/63/EU	B1-K1-W1, 2, 3
Herkennen van pijn, lijden en angst soortspecifiek	- Heeft kennis van de Code of practice welzijnsbewaking proefdieren (3 V's Vervanging, Vermindering en Verfijning)	- Beschrijft hoe de drie V's bij jouw bedrijf in de praktijk worden gebracht om de voordelen te maximaliseren. - Beschrijft het belang van verfijning ten behoeve van het welzijn van dieren, met inbegrip van het effect ervan op wetenschappelijke resultaten en van de maatschappelijke en morele redenen. - Voorspelt wanneer een proefdier tekenen vertoont van pijn, lijden angst en/of blijvende schade, als gevolg van factoren zoals omgeving, leefomstandigheden of eisen van het onderzoek. - Voorspelt de mate van pijn, lijden, angst en/of blijvende schade, voor het proefdier op basis van de opzet en eisen van het onderzoek. - Denkt na over ethische kwesties en onderbouwt standpunten vanuit het kader van dierenwelzijn.	- Welzijnsbewaking proefdieren - Mate van pijn, lijden en/of angst inschatten - De drie V's toepassen in de praktijk - Wet op de dierproeven artikel 15 - Inschatten en beoordelen van dierwelzijn - Ethische kwesties en vraagstukken m.b.t. dierenwelzijn	B1-K1-W1, 2, 3

Thema	Kenniselementen B1-K1	Leerresultaten	Onderwerpen	Wp's
		<ul style="list-style-type: none"> - Legt uit hoe je het dierenwelzijn nagaat en registreert (bv. scorebladen) waarbij je rekening houdt met de al dan niet verwachte klinische verschijnselen. - Maakt een inschatting van de ernst van het lijden van het proefdier bij invasieve ingrepen en je kunt de juiste afweging maken om een humaan eindpunt in te schatten. - Voorspelt de mate van lijden op basis van het concept van schade aan dieren, zoals vermijdbaar en onvermijdbaar lijden, direct lijden, incidenteel lijden en gecumuleerd lijden. - Beoordeelt het dierenwelzijn identificeert vraagstukken m.b.t. dierenwelzijn gekoppeld aan jouw eigen werk. - Noemt de gevolgen van je eigen handelen bij ethische kwesties en vraagstukken m.b.t. dierenwelzijn in jouw eigen werk. - Reflecteert op je eigen handelen bij ethische kwesties en vraagstukken m.b.t. dierenwelzijn in jouw eigen werk. - Beschrijft het systeem van indeling naar ernst. - Geeft voorbeelden van elke categorie van het systeem van indeling naar ernst. - Legt uit hoe je het systeem van indeling naar ernst volgens de wet op de dierproeven artikel 15 moet registreren. - Verklaart cumulatieve ernst van alle biotechnische handelingen en de mogelijke gevolgen hiervan voor de indeling naar ernst. - Maakt afspraken op basis van de verwachte ernst van het lijden over meetbare humane eindpunten in de opzet van je onderzoek. - Beschrijft de relevante informatiebronnen met betrekking tot ethiek, dierenwelzijn en het in de praktijk brengen van de drie V's. - Gebruikt de verschillende zoekinstrumenten (bv. de EURL ECVAM zoekgids, Go3R) en zoekmethodes (bv. systematisch onderzoeken, meta-analyses). 	<ul style="list-style-type: none"> - Relevante informatiebronnen met betrekking tot ethiek, dierenwelzijn - Zoekinstrumenten en zoekmethodes 	

Humane methode voor het doden	<ul style="list-style-type: none"> - Kan proefdieren op humane wijze doden 	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt de juiste afwegingen om de proefdieren op een humane wijze te doden en je kiest hierbij de meest geschikte methode, passend bij het diersoort en het experiment. - Beschrijft de invloed van mogelijke methoden waarop dieren mogen worden gedood op de resultaten van het experiment. - Beschrijft de belangrijkste voorwaarden voor humaan doden. - Voert euthanasie op een kundige en humane wijze uit. - Toont aan hoe de dood kan worden bevestigd. - Benoemt de mogelijkheden voor het verwerken of verwijderen van kadavers. 	<ul style="list-style-type: none"> - Methoden voor op humane wijze doden van proefdieren - Selectie humane methode voor doden proefdieren passend bij diersoort, proefopzet en experiment 	B1-K1-W1, 2, 3
Diervoorzorging, gezondheid en beheer proefdiermodellen	<ul style="list-style-type: none"> - Kan veel voorkomende registratiesystemen gebruiken - Kan de leefomgeving van dieren reinigen en ontsmetten - Kan (diergenees)middelen toedienen - B1-K1-W1 beschrijving: neemt de onderzoeksopzet door met de onderzoeker (denkt mee; adviseert) 	<ul style="list-style-type: none"> - Vertaalt vereisten uit het onderzoek naar implicaties en specificaties voor het proefdiermodel. - Adviseert over de inzet van verschillende rassen/stammen van een soort, op basis van de karakteristieken/specifieke kenmerken van het ras/de stam. - Legt uit hoe je experimenten opzet. - Stelt een reële planning op en raadpleegt hierbij de juiste bronnen en mensen. - Legt uit wat het concept van variabiliteit betekent en wat hiervan de oorzaken zijn. - Legt uit hoe het concept van variabiliteit kan worden beperkt. - Legt uit hoe deskundige hulp kan worden ingeroepen voor het opzetten van een experiment en voor het interpreteren van experimentele resultaten. - Legt keuzes en risico's bij een onderzoeksopzet/proefdiermodel uit op basis van de anatomie, fysiologie, voortplanting en gedrag van de betrokken soort. - Adviseert over passende routines en praktijken ten aanzien van het houden van, de zorg voor en het welzijn van proefdieren. - Legt uit hoe je passende routines en praktijken ten aanzien van het houden van, de zorg voor en het welzijn van proefdieren vastlegt in de vorm van procedures. 	<ul style="list-style-type: none"> - Geschikt proefdiermodel adviseren - Vereisten uit het onderzoek vertalen naar implicaties en specificaties voor het proefdiermodel ten aanzien van houderij en verrijking - Onderzoeksopzet vertalen naar de werkvloer. 	B1-K1-W1, 2, 3

		<ul style="list-style-type: none"> - Legt uit welke aanleiding er kan zijn om routines en praktijken ten aanzien van het houden van, de zorg voor en het welzijn van proefdieren te wijzigen. - Geeft passend advies voor een veilige en humane behandeling van het in te zetten proefdier, onder meer de wijze van fixeren. 		
Basis - en dierspecifieke biologie	<ul style="list-style-type: none"> - Kan dieren hanteren en fixeren - Heeft specialistische kennis van biologische regimes - <i>B1-K1-W1 Bereidt complexe proefdierwerkzaamheden voor en B1-K1-W2 Verricht complexe proefdierwerkzaamheden: hiervoor is kennis van soortspecifieke anatomie, fysiologie en pathologie noodzakelijk</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Leidt implicaties af voor de keuze van een proefdiermodel op basis specificaties van: <ul style="list-style-type: none"> o bewegingsstelsel o huid en beharing o spijsverteringsapparaat o urinevormend apparaat o geslachtsapparaat o bloed en afweer o respiratie en circulatie o zintuigen en het zenuwstelsel o endocriene apparaat o gedrag en de voortplanting o genetische achtergrond - Legt uit hoe de voor de diersoort passende omvang en frequentie van monsters afnemen in verband staan met de uitvoering van eenvoudige technieken. - Beschrijft de verandering van biologische en fysiologische systemen in het dier die veroorzaakt kunnen worden door de handeling. - Selecteert de beste technieken voor het afnemen van monsters en het toedienen van stoffen passend bij de diersoort, hierbij hou je rekening met de route/volume/frequentie. - Beschrijft experimentele methoden en technieken. Bijvoorbeeld wijziging van voeding, gedragstesten, gebruik van metabole kooien en telemetrie en adviseert de IvD. - Beschrijft waarom het nodig is nauwkeurig en consequent te zijn bij het uitvoeren van wetenschappelijke procedures en het documenteren en behandelen van de stalen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Anatomie, fysiologie en pathologie - Passende methoden voor het behandelen en fixeren 	B1-K1-W1, 2, 3

<p>Verdoving voor eenvoudige procedures</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kan anesthesie toedienen - Kan premediceren - Heeft specialistische kennis van veel voorkomende apparatuur in proefdierlaboratoria (<i>hier gekoppeld aan anesthesie</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt en beschrijft de pijlers van verdoving. - Identificeert de doeleinden van anesthesie. - Legt uit hoe verschillende anesthetica in verschillende mate bijdragen aan de doeleinden van anesthesie. - Onderhoudt de anesthesiediepte om biotechnische procedures goed uit te voeren. - Somt de factoren op van een pre-anesthetisch onderzoek. - Legt uit hoe afwijkingen in de factoren van een pre-anesthetisch onderzoek gevolgen kunnen hebben voor de keuze van een verdovingsmiddel. - Geeft aan wat het belang van het minimaliseren van stress voorafgaand aan de verdoving (premedicatie) voor het verminderen van complicaties als gevolg van anesthesie is. - Licht de werking en de bijwerkingen van de onderscheiden stoffen toe. - Geeft de definitie van sederen en van lokale en algehele verdoving. - Vertelt hoe en wanneer sederen of verdoving kunnen worden gebruikt voor het immobiliseren. - Legt uit hoe een eenvoudige inductie werkt. - Beschrijft de juiste opstelling en het juiste gebruik en onderhoud van de voor de betrokken diersoort gepaste anesthesieapparatuur. - Monitort het niveau van verdoving (anesthesiediepte) en geeft aan welke methoden kunnen worden gebruikt (bv. ECG, bloeddruk urineproductie, zuurstofverzadiging en capnografie). - Benoemt de factoren die erop wijzen dat een dier voldoende is verdoofd (stabiel en op een passend niveau) om de geplande procedures uit te kunnen voeren. - Geeft aan welke maatregelen moeten worden genomen als er een complicatie optreedt. - Beschrijft de methoden voor het optimaliseren van het herstel na verdoving om een vlot en snel herstel te verzekeren per diersoort. - Geeft aan welke methoden van toediening van pijnstillers er zijn en welke mogelijke schadelijke effecten ze hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kalmering en verdoving toepassen - Rekening houden met gezondheidsrisico's van het dier en de eisen van het experiment 	<p>B1-K1-W1, 2, 3</p>
---	---	--	---	-----------------------

<p>Beginselen van de chirurgie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft specialistische kennis van veel voorkomende apparatuur in proefdierlaboratoria (hier gekoppeld aan chirurgie) - Heeft specialistische kennis van microbiologische hygiëne - Kan instrumenteren 	<ul style="list-style-type: none"> - Laat zien welke voorbereidingen nodig zijn voor een operatie ten aanzien van jezelf, het proefdier en omgeving. - Beschrijft hoe personeel, dieren, instrumenten en apparatuur moeten worden klaargemaakt voor aseptische chirurgie. - Beschrijft bijzondere aspecten van passende zorg voor proefdieren vóór, tijdens en na een chirurgisch of ander potentieel pijnlijke ingreep. - Beschrijft de planning van chirurgische procedures en geeft hierbij de hiervoor benodigde vaardigheden aan. - Noemt de belangrijkste criteria van succesvolle chirurgie (bv. de principes van Halstead) en geeft aan hoe deze kunnen worden toegepast. - Demonstreert de volgende chirurgische technieken: verwijderingen en insnijdingen en het sluiten ervan met gebruik van methoden die passend zijn voor het weefsel waarover het gaat. - Beoordeelt of een operatie secuur en volgens planning is uitgevoerd en geeft aan hoe je de handelingen controleert. - Geeft aan wat de nazorg is na een operatie voor jezelf, het proefdier en de omgeving. - Beschrijft hoe een programma van pijnbeheersing kan worden geïntegreerd in een algemene perioperatieve zorg. - Herkent en duidt referentiebronnen aan om jezelf te voorzien van de meest actuele informatie en ontwikkelingen (inzake chirurgie). - Houdt overzicht, blijft helder communiceren en de juiste afwegingen en besluiten nemen, ook bij druk en tegenslag. - Beschrijft hoe weefsel heelt en brengt dit in verband met het belang van asepsis en hygiëne, wondheling en de keuze van een geschikte chirurgische aanpak. - Noemt veelvoorkomende complicaties en hun oorzaken tijdens en na een operatie. - Geeft aan hoe je veelvoorkomende complicaties en hun oorzaken tijdens en na een operatie voorkomt of behandelt. - Handelt op een manier waarbij je veelvoorkomende complicaties en hun oorzaken tijdens en na een operatie voorkomt of behandelt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding, uitvoering en nazorg van een operatie - Mogelijke complicaties tijdens en na de operatie - Vaak gebruikte instrumenten en methoden voor hechten 	<p>B1-K1-W1, 2</p>
------------------------------------	--	---	--	--------------------

		<ul style="list-style-type: none"> - Legt het belang van een goede techniek uit bij het verkrijgen van toegang tot de plek van chirurgische ingrepen, het behandelen van weefsel en het herstellen van insnijdingen. - Geeft de kenmerken van veelvoorkomende hechtpatronen aan en hun toepassing in verschillende situaties. - Demonstreert twee hechtmethoden. 		
LLO/innovaties	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft brede kennis van nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied - Kan vakbekwaamheid op peil houden - Kan binnen de bedrijfskaders weloverwogen keuzes maken ten aanzien van duurzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Noemt ontwikkelingen in het vakgebied. - Gebruikt betrouwbare informatiekanalen om eigen deskundigheid op peil te houden. - Legt uit hoe duurzaamheid binnen de bedrijfskaders kan worden toegepast. 	<ul style="list-style-type: none"> - Professionalisering - Duurzaamheid 	B1-K1
Fokprogramma's voor proefdieren	<ul style="list-style-type: none"> - Stelt fokplan op (werkproces) 	<ul style="list-style-type: none"> - Stelt een passend fokprogramma op volgens de specificaties van het proefdiermodel. - Analyseert voortplantingsgegevens binnen het fokprogramma. - Stelt problemen vast binnen een fokprogramma, beschrijft deze op de juiste wijze en stelt corrigerende maatregelen voor. - Selecteert proefdieren op geschiktheid voor toekomstige fokprogramma's. - Legt uit op welke manier genetisch gewijzigde dieren voor wetenschappelijk onderzoek kunnen worden gebruikt en waarom het belangrijk is dergelijke dieren nauwkeurig te monitoren. - Beschrijft de methode van productie van genetisch gewijzigde dieren en legt uit welke maatregelen je moet nemen. - Herkent signalen die het gevolg kunnen zijn van wijzigingen in het genoom en je kent de invloeden ervan op het fenotype. - Adviseert over de opvolging. - Adviseert naar aanleiding van waarnemingen van afwijkingen in het fenotype. - Houdt nauwkeurig de volledige gegevens bij over dieren in de proefdierinrichting. - Signaleert afwijkingen op basis van analyse van de gegevens. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fokprogramma's voor proefdieren opstellen, beheren, beheersen en uitvoeren 	B1-K1-W5

		<ul style="list-style-type: none"> - Interpreteert afwijkingen. - Adviseert om onnodig fokoverschot te voorkomen. - Signaleert en rapporteert fokoverschot. 		
Beroepshouding en communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Kan feedback geven en ontvangen - Kan werkinstructies geven - Kan communicatieve vaardigheden toepassen: luisteren, samenvatten en doorvragen 	<ul style="list-style-type: none"> - Neemt voorzorgsmaatregelen om objectief en neutraal waar te nemen en vooringenomenheid en subjectiviteit te voorkomen om het juiste oordeel te kunnen vellen in het experimentele onderzoek. - Benoemt mogelijke oorzaken van vooringenomenheid. - Legt uit hoe je mogelijke oorzaken van vooringenomenheid kunt elimineren. 	- Objectief waarnemen en oordelen	B1-K1-W1, 2, 3, 4, 5